

Nro. 48.

A' FELS. AUSTR. CSÁSZÁR, ES AP. KIRÁLY
KEGYELMES ENGEDELMÉBÖL.

Indúlt Bétsből, Kedden Junius 14-dik napján, Cluj
1808-ik esztendőben.

B é c s .

A' Fels. Würtzburgi Nagy Herczeg Ferdinand Fels. Urunknak kedves testvér öttse, néhány nappal ennekötte fzerentsefsen ide érkezett, és a' Cs. lakó várnak azon részébe szállott bé, mellyben ennekötte, a' Német Birodalombéli Cancellária volt, most pedig az illy nagy Vendégeknek szállásúl rendeltetett. A' mint halla tik, egyedül Eö Cs. Kir. Felsegeknek látogatasokra jött ide, és két hétnél tovább itt múlatni nem szándékozik. — János Cs. Kir. Fö Herczeg Felső Austriai útjából már visszajött.

B b b

A' nem régiben nyugalomra bocsátott Gróf Kollowráth Leopold helyett Gróf Zinzendorf Károly neveztetett ki a' belső dolgokban kormányozó Status és Conferencialis Ministernek. — Méltos. Mitterpacher Dániel Ur Eö Nagyságát, Skutari Vál. Püspököt, a' Pécsi Megyés Eklésiának Kántorját és Kánonokját, nem különben a' Fels. Kir. Helytartó Tanátsnak Consiliariusát Nyitrai Nagy Prépostságra emelni, Méltos. Rauscher Miklós, választott Makariai Püspök Ur Eö Nagyságát, és az Esztergomi, Érseki Káptalannak egyik érdemes Kánonokját Kápornaki Apátúrrá tenni méltoztatott kegyelmesen uraklodó Fejedelmünk.

A' közelebb múlt héten, tsötörtökön, következő Cs. Kir. Pátens adattatott itten ki;

„Mi I. Ferencz, Isten Kegyelmeiségéből Austriai Császár, Magyar - Cseh - Galliczia és Lodoméria Országoknak Királya, Austriai Fő Herczeg, s. a. t. Mi a' mi múlt holnapnak 12-ik napján költ Pátensünkben, olly eszközökre fundáltuk a' rezerva, az az, atartalék seregek felállítását, vagy inkább a' mi Monarchianknak védelmezését, melly a' szolgálatban lévő armadiának meg kifsebitése által, a' Status financiajának nagy könnyebítésére fog szolgálni“

„Ezen tekintetből jónak találjuk a' hazának védelmezésére tzelző tartománybéli katonaságot jó rendbe hozni. Ezen intézetnek eszközzésére az időnek azt a' pontját választjuk, mellyben mi a' száraz Európának minden Hatalmasággal békességes egyeségben élünk. Mivel tsak az után, és abban az esetben lehet annak hafznát venni, minekutánna ezek az intézetek el készülnék, és az idő által meg is erősítetnek.“

„Ezeknek végbe leendő vitelekre olly meg hatalmasított személyeket neveztünk ki, a' kik az ő értelmeiket, buzgóságokat erántuk és a' Statushoz való hiv hajlandóságokat sok izben meg bizonyították; nevezetefsen Stiriában, Karinthiában, Karniolában, Triestben és Szaltzburgban a' mi kedves Ötsénket János Cs. Fő Herczeget, a' mi udvari Commissariusunkal Gróf Saurauval együtt; Cseh Országban, Morvában és Sziléziában a' mi kedves rokonunkat Ferdinand Kir. Fő Herczeget a' mi leg főbb Burgrafunkal Gróf Wallissal, és fő Kormányozonkal Gróf Lazanzyval; Alsó és Felső Aufztriában a' mi kedves rokonunkat Maximilián Kir. Fő Herczeget Gróf Bissingen Praesidenssel és Bar. Hackelbergel; Gallicziában Gróf Bellegarde lovaság Generálisát Gróf Würmsér Gubernialis Vice Praesidenssel, a' kik a' reájok bízott tárgy eszközésének modjáról és idejéről tőlünk meg határozott instructiokat vettek, s azok szerént a' szükséges rendelésekhez hozzá is fognak.“

„Tellyes remenységgel vagyunk a' mi kedves alattvalóinkhoz, a' kik tántorithatatlan hajlandósággal, és hiveséggel viseltettek mindenkor hozzánk, az érant, hogy ők ezen intézetekben a' mi atyai feltételünket tellyes mértékben meg esmérik, és ezt az ő javokkal el választhatatlanul öszve kötött dolgot tellyes tehetség szerént előmenetelesíteni fogják. Az ebben mutatandó foglalatofság és vigyázóság különös jó tetzésünkre, és azoknak nagy ajánltatásokra fog szolgálni, a' kik ez által magokat mások felett meg különböztetni fogják. — Költ a' mi fő és rezidentziás városunkban Bécsben. Junius 9.ik napján, 1808.ik esztendőben, ország-

lásunk' 17-ik esztendejében. — Ferencz — Graf Ugarte Aloysius, Cseh Országai Fő, és Austriai Fő Herczagségi legelső Cancellarius — Báró v. der Mark József — Gróf Dietrichstein József Károly. — Az ő Csász. Kir. Felsége tulajdon parantsolatjára Báró Kilmannsegge József.

Magyar Ország.

Posonyból Junius 10-ik napján. Ezen folyó hóinap 6-ikan, este kilentzedfél órakor Eő Királyi Fő Herczagsége Károly Ambruzs, Magyar Ország Primásza a' városi harangoknrk zugása, és az egybe sereglett lakosoknak közönséges örvendezése közt ezen Sz. Kir. városba bé jött hat lovas gála hintóban. A' Sz. Mihály kapuja alatt állott városi Magistratus mélységes meg alázódással fogadta Eő Kir. Fő Herczagségét, a' város fő Birája pedig Schmidt József Ur egy szép oratiót mondván előtte, a' város kultsait által adta, 's igen kegyelmesen venni méltoztatott a' szives közföntést. Onnan a' Sz. Márton templomához menvén annak ajtaja előtt az ide való Parochus és Esztergomi Kánonok Fő Tisztelendő Alagovics Sándor Ur Eő Kir. F. Herczagségét méltó tisztelettel fogadta 's a' szentelt vizet eleibe nyújtotta. Ezen templomban végbe vitt áhétatofsága után ismét hintajába felülvén Eő Kir. Fő Herczagsége a' Primatialis palotába ment, mellynek kapuja alatt az ide való megyés Káptalannak nagy Praepostja F. Tisztelendő Sober János Evangelista Ur, és a' több Káptalanbéli Pap Urak eleibe mentek, és azon palota szálájába felvezeték. A' következett napon dél előtt minden itt lévő hadi és polgári tisztviselők udvariására mentek

Eö Kir. Fő Herczegségének, 's magokat kegyelmes-ségébe ajánlották.“

Kedves Magyar Hazánkknak néhány Kerületi-ből, nevezetesen a' Tifzán innen és túl fekvő Vár-megyékből, mellyeket a' bőv termésré nézve eddig Gózsennek méltán lehetett nevezni, az efsőnek nem léte miatt sok panaszolkodó leveleket vettünk. Nevezetesen Tek. Borsod Vármegyéből egy nagy hazánkfia illy foglalatú tudósítást küldött hozzánk: Én, úgymond, kedves házam népével együtt egészséges vagyok; de a' mi földünk az ifzonyú, száraz-sággal kinlódik, a' tavaszi vetéseinkből semmi sem lefzen, szénánk sem lefzen tellyeséggel, az őfzi vetés, itt, a' felsőbb Vármegyékbe, és Zabolcsba is meg lehetős, de az allföldön Túr vidékin, úgy mondják, semmi se lefzen. A' Nagy és Kiss Kun-ságból is hasonló panaszolkodó tudósításokat vet-tünk, melly miatt, a' mi másként boldog Magyar Hazánkban a' drágaság és a' nép insége nagyon meg fog öregbedni. Ellenben egész Aufztriában, Mor-va és Cseh Országokban, sőt Magyar Hazánkknak Dunán túl fekvő Vármegyeiben is, a' hol gyakorra való szép efsözések vóltak, gazdag aratást lehet reményleni, de azért meg is igen keveset száll alabb az élet árra.

Hadi Tudósítások.

A' miképpen a' 21-ik Májusi tudósítások tart-ák, Anglus Admiralis Saumares a' múlt April. 26-ik és 28-ik napjain a' kormányára bizatott hada-kozó és több kissebb rangú hajókkal az Angliai ki-kötőhelyekből ki evezvén, egyenesen az északi ten-gerbe ment, olly véggel, hogy a' Széciai hadi né-

pet a' Norvégia ellen való hadakozásban segítettse. Ezen hajóseregen a' Német légióból a' General Moore vezérlése alatt 8 vagy 12 ezer ember lenni mondatik. Ezeknek Gothenburgnál a' szárazra leendő ki szállások után maga a' hajósereg a' Balthicum avagy Napkeleti tengerbe evezett. — Egy Svéczia Országból Koppenhágába ment idegen kereskedő oda azt a' hírt vitte, hogy Svécus Generál Tóll 12000 emberrel Stokholmba masirozott azon ókból, hogy a' Gothlandi szigetben lévő Oroszok ellen azon Kir. Várost védelmezhesse.

Tornea városa, a' mellyen által Svéczia Országba bé nyomúlni igyekeznek az Orosz seregek, Laplandianak egyetlen egy városa és az északi polus felé a' leg végső hely. Az egész nyáron Junius holnapja előtt és utána, ott soha se nyugdízik le a' Nap; ellenben December holnapjában, a' midőn a' déli polus 23 grádussal közelebb van a' Naphoz, Torneában szüntelen való éjtzaka van, és egyedül a' hold, a' hó, a' csillagok és az északi hajnal által világosittatik meg. Tornea városa környékén száraz homoknál. puszta mezőknél, télen nyáron hóval fedett hegyknél egyebet látni nem lehet, mellyek miatt kéntelenek az Oroszok minden táborig elésegeket oda magokkal vinni. Az napnyugoti Bothnia, a' mellyhez Tornea és Laplandia számláltatik, 1900 Svécziai négyszegű mértföldet foglal magában, még is 70000 embernél többre nem megyen annak népeisége.

Orosz Birodalom.

A' Sweaborgi erőtségnek el foglaltatására, 's annál fogva az egész Svéciai Finnlandianak meg hó.

doltatására nézve, St. Pétersburgban a' múlt Pünköst Havának 9-ik napján fényes áhétatofság tartatott, mivel azon tartománynak bírása által az Orosz Birodalomnak határjai 's hatalma nagyon meg öregbített.

A' Balthicum, avagy napkeleti tengerben fekvő Gothlandiai szigetről, melyet az Orosz hadi seregek nem régiben meg hódoltattak, a' tengeri dolgokra ügyelő Orosz Ministerium következő módon szól: „Ez a' sziget, úgy mond, a' jelenvaló környülállások közt, midőn az előbbi mindenek előtt tudva lévő történetek miatt, az Anglusok és Svédusok ellen való hadakozásra indittatott a' Pétersburgi Cs. udvar, különös figyelmetességet vont magára. Ennek a' Balthicum tenger közepében való fekvése, a' Finnlandi és Bothniai tenger öbleivel való szomszédtsága, annak kikötőhelyei és kebelei igen alkalmasak az azokban való tengeri készületeknek tételekre, egybe való kaptoltatásokra, 's tartásokra. — Igen alkalmas lett volna ez a' sziget egy olly tengeri Hatalmasságnak birtokában, mint a' millyen Anglia Ország, a' többi északi Hatalmasságok tengeri kereskedéseknek meg akadályoztatására, és az északi vizeken való uralkodásra.

E' mellett ebben a' szigetben, t. i. a' Gothlandiaiban nagy bőséggel vannak a' természetnek javai, gazdag, 's termékeny, és nem tsak a' hadakozó seregeknek tápláltatásokra, hanem egyfzersmind a' nagyon meg tsökkent industriának és kereskedésnek vízfza állittatásokra is igen alkalmas.

Mind ezeknek meg fontolása indította az Orosz fő kormány széket azon szigetnek el foglaltatására, mellynek eszközöltetését ő Csász. Felsege B o d i s-

kó Contre-Admirálra bizta, és elegendő hadi népet 's artillériát adott nékie. Ez a vitéz ember a múlt Apr. 21-ikén az alatta való néppel együtt a Liebau-i kikötő helyből ki evezvén, a következő napon délután 3 órakor a Gothlandiai szigethez érkezett, és a ködös időt használván azon sziget déli részén a Slesvigi öbölben a maga hadi népet minden ellentámas nélkül a szárazra ki szállította, és ott semmit sem késedelmezvén, sebes lépésekkel azon sziget fő városa Wisby alá masirozott. Ezen nem várt történeten meg rettent lakosok eleinte széllyel futottak, hanem ismét öszve csoportozván ellent állani akartak. De a fent nevezett kormányzó Contre-Admirálisnak nyájas barátsága, szelid intései és biztatásai csak hamar arra bírták őket, hogy fegyvereiket le tévén honnyokba vízfzra térjenek. Azután maga azon szigetnek kormányzója is, a városbéli deputátusokkal együtt az Orosz vezérhez menyén meg hodóltak, 's magokat az Orosz Császár hatalma alá vetették. — Április 23-ikén az Orosz előljáró sereg Wisby városába bé ment, és a következő napon viradtakor a több Orosz hadi néppel maga a fő vezér is bé masirozott, és az Orosz Császár nevében azon sziget kormányát kezére vette. — Illyenképpen ezen sziget, mellynek népessége 33000 lélekre tétetik, legkisebb vérontás nélkül az Orosz Csász. birtokába esett.

Frantzia Birodalom.

Különbkülönbféle tzikelyekben le írja a Párisi officialis újság leveleknek kiadója azon tizteletet, mellyel a Spanyol Király és Királyné, a kiknek társaságokban vólt a bekeféség herczeg, 's ennek leánya

az Alkudiai herczeg affzony is, Bayonnétól fogva Fontainebleauig fogadtattak a' néptől. A' múlt Majus 24-ik napján a' Hetruiai Királyné is oda érkezett a' Királyi udvari Orvossal, udvari káplánokkal, és udvari dámákkal együtt. Még azon napon estéli hat órakor azon Csász. mulató palota szomszédságában lévő kies erdőbe mentenek a' Király, Királyné, a' Hetruiai Királyné és ennek fia sétálni. A' Király hintájába nyólcz. a' többieknek hintaikba pedig hat hat Császári válogatott lovak voltak bé fogva. Ezeket a' nagy vendégeket formaruhás vadász tisztek, és a' Csász. testőrző seregből valók kísérték. — A' következett napon a' Fontainebleaui előjárók is tiszteletkre mentek, a' polgármester volt a' szószóllójok. — Az a' szép falusi helység Navarrében, a' hová az Asturiai herczeg lakni megyén, Frantzia Országának Normandia nevezetű tartományában fekszik, a' hól néhai IV. Henrik Frantzia Király gyakran mulatta magát, azután a' Bouillon Herczeg birta. Egész Frantzia Országban leg szebb és leg kisebb helységnek lenni mondatik, az oda való kastély is pompás és királyi költségen épült. — A' Compiagnei kastély, mellyben a' Spanyol Király és Királyné lakni fognak jövendőben, a' leg régibb királyi lakhely Frantzia Országban. Sok Királyok építettek azon, és tsak XIV. Lajos vitte tökéletességre. A' historiákban arról is igen nevezetessé lön ez a' Királyi kastély, hogy az Orleansi szüzet 1430-ik esztendőben ott fogták el az Anglusok.

Spanyol Ország.

A' Bergeni Csász. Nagy Herczeg, a' kit IV. Károly Király az egész Spanyol Monarchiának General Helytartójává, és a' Fő Kormányfizeknek Előnlőjévé tett, a' leg nagyobb nyájassággal és ember-séggel fogadta azokat a' Spanyol Országai Grandeseket, és polgari 's hadi tiztviselőket, a' kik az ő tiztleteére menvén, nékie meg hódoltak. Kiki meg van a' jó gondolkozásu és jó szivü Spanyolok közül arról gyözödvé, hogy kiváltképen ennek a' nagy Hérosnak lehet a' meg háboritatott tsendefségnek hirtelen lett visszafzereztetését köszönni, és a' Francia 's Spanyol Armadia közt lévő izép egyetiséget tulajdonítani.

A' Spanyol Országai Grandesek, az az, Magnások közzül sokan Bayonneba utaztak olly feltétellel, hogy Napoleon Császártól egy új Királyt kérjenek magoknak, még pedig a' Fr. Császári Házból, mindnyájan abban a' reménységben lévén, hogy egyedül e' szerezheti vissza a' Spanyol Monarchiának régi fényességét, ditsösségét, és hogy e' foglalhattya el a' több Európai Hatalmaságok közt azt a' rangot, mellyet azon Országoknak ditső fekvése, gazdagsága, és hadi népének vitézsége után el érhet. — Ezt kívánnyák a' Nemesség, a' Gazdagok, a' Papság, és a' józan gondolkozású Spanyol lakosok.

A' meg háboritatott tsendefségnek hirtelen lett vissza szereztetése (igy szólnak a' Madritti közönséges újság levelek) elegendő tanúbizonysága lehet annak, hogy ezen város lakosinak több részét semmi pártos gondolatok nem lelkesítették, egyedül a' tudatlan 's alávaló kösség indította az utolsó ze-

nebonát, melly minden erőtlen és vigyázatlan Kormányfizeknek ártalmára szokott lenni. Egy olly időpontban, 's olly városban mellyben minden kereskedés, minden industria meg szűnt, a' tehetösebb lakosoknak helytelenül értett jóltévősege a' kenyélő embereknek számát nagyon meg szaporította. Illyen állapotba helyezettett emberek indították Madridban az utolsó támadást, mellyben városunk útzai verret voltak bé fedve. A' békeféség Herczeg palotájának és más gazdag házaknak feldullása sok prédával biatatta őket. — Egyedül a' Frantzia seregek mentettek meg bennünket a' végső veszedelemtől. Már régtől fogva érzettük a' közönséges reformatiónak szükséges voltát, de minden értelmes ember azt óhajtotta, hogy azt magok a' bölts egek és nem a' népnek sepreje eszközöljék. A' Császári Bergeni Nagy Herczeg, azokat a' lakosokat, a' kik az utolsó revolúciónban nem részesültek, meg mentette a' veszedelemtől.

Soha sem voltak ennek a' nagy hérosnak nagy talentomai tündöklőbbek mint most; Ő az el fájultakat és a' büntetésre méltókat is, a' mennyire lehetett, meg kémélette, 's érettek Napoleon Frantzia Császárnál a' kezefséget magára vállalta. Spanyol Országának több városaiban és helységeiben is, a' mellyekben a' pártoskodás támadott, azt jókor meg fojtották a' Frantzia hadi seregek. A' majdan következő változás meg fogja Spanyol Országgal a' maga belső erejét esmértetni, mellyet régtől fogva nem esmért, 's azzal nem is élt. Minden Madritti jó polgárok tsendesen várják azon gyűlésnek követkeéseit, mellyet a' Spanyol Országi Grandesek és egyéb fő emberek Bayonnében tartanak.

A' Párisi közönséges újságlevelekben IV. Károly Spanyol Országai Királynak maga Királyi Székéről való lemondása körülülálissosan elő adatik, és azoknak az uralkodó Fejedelmeknek tselekedetekkel, a' kik a' 16-ik Századtól fogva országlásokról lemondottak vala, öszve hasonlitatik. Illyen vólt V. Károly Császár és Spanyol Király, a' ki 1555-ik esztendőben az Országlásról lemondván, a' Császárságot testvér ötsének I. Ferdinándnak; a' Spanyol Országai Királyságot a' maga fiának Filipeknek hagyta, maga pedig Estremadurában az Hieronymita Barátoknak Sz. Justus nevű klastromokba ment, hol 1558-ik esztendőben meg is hólt. Illyen vólt V. Kazimir Lengyel Király, a' ki ifjúságában a' Jézus nevét viselt Szerzetes Rendbe állott, X. Innocentius Pápatól Kárdinálissá tétetett, testvér bátyjának Uladislaus Zsigmond Királynak halála után a' Lengyel Orszagai Királyi Székbe ültettetett, hanem minnekutánna ellentégsin diszabnat vett, 's Országát jó rendbe hozta volna, 1668 esztendőben a' Lengyel koronát le tette, Francia Országba ment, és XIV. Lajos Király engedelméből a' St. Germain Apaturságba költözött, 's ott 1672-ik esztendőben meg is hólt. — Ezeknek nyomdokaikat követte Kristina Svéciai igen tudós és hatalmas Királyné a' nagy Gustáv Adolfnak leánya, 's Német Országban történt halála után minden birodalmainak örököse, a' ki 45. esztendőig tartott szerentsés uralkodása után a' Svéciai Kir. Koronáról lemondott, 's azt Károly Gustávnak, édes atya testvér huga Katalin és János Kazemer Palatinatusi Gróf fiának adta, maga pedig a' Svéciai hideg és vad levegőt melegbe-
bel akarván fel tserélni 1654-ik esztendőben Olasz

Országba ment, 's ott VII. Sándor Pápa uralkodása alatt az Evangélika vallásból a' Római Catholica Híre tért, hol 1689-ik esztendőben meg is halálozott. Ezt mivelte V. Filep Spanyol Orzági Király Károly Királynak nagy atya is, a' ki minekutánna egész Országulásnak ideje alatt sok vizontagságokon ment volna által, 1724-ik esztendőben a' Spanyol Koronát első szülött fiának Lajosnak adta által, de ez még azon esztendőben, Kis Asszony Havának 21-ik napján a' himlőben meg halálozván, ismét a' Királyi székreült, 's abban 1746-ik esztendőben történt haláláig meg is maradt. — Végtére ezeknek példajokat követték Victor Amadé és Károly Emmanuel Ferdinánd Szárdinai Királyok is. Amaz a' Spanyol Orzági successió miatt támadt hosszas hadakozás alatt hol a' Frantzia Királlyal, hol az Ausztriai Fels. Házzal tartván, 's annál fogva sok vizontagságokat szenvedvén, végre 1730-ik esztendőben Orzága igazgatását első szülött fiára Károly Emmanuel III. Victorra bizta. Az utólsóbb, t. i. Károly Emmanuel Ferdinánd a' Frantzia revolutio miatt támadt háborúban a' Szabandiai herczegségtől, 's több tartományaitól meg fosztatván a' Szárdinai szigetbe ment, de ott sem lévén tökéletes tsendességben, végtére a' Királyi széket testvér ottének Victor Emmanuel Kajetan Aostai herczegnek engedte, maga pedig Rómába ménvén életének hatra maradt részét keresztyeni áhétatóságban töltötte és végzette el.

A' fent említett Párisi Zsurnálban az V. Károly Császár 's egyfzersmind Spanyol Király és IV. Károly Király országulásokról lett lemondásokról következőképen okoskodik az Író: „Az V. Károly

Császár országlásáról lett lemondása leg nevezetesebb történet volt, ez nem kényszerítésből hanem önként, nem hirtelenségből, hanem a környürlállásoknak jó megfontolása után, nem a népnek ellene való pártosságából, hanem tsendessen következett és ment végbe. Ellenben a IV. Károly Országlásról való lemondását inkább erőszakos királyi székől való megfosztatásnak lehet nevezni. A Spanyol korona nagyon megmotskoltatott, és más koronákra nézve is rossz következesei lehetnek annak jövőjében.

Portugallia.

Ennek az Országának Bayonnebe ment deputatusait (igy szólak a 9-ik Majusi Liszbonai közönséges újság levelek) nagy kegyefséggel fogadta Napoleon Császár, és bizonyosfokká kívánta őket arról tenni, hogy a Portugalliai nemzetet szereti, és szerentséssé kívánja tenni. Közönségesen el lehet azt mondani hogy e' jó nép, és nagyra mehet a' jó kormányozás és megvilágosittatás után. Kiváltképen a' munkához kell azt szoktatni, erre tzeloznak a' jelenvaló Kormányozásnak hasznos intézetjei. A lakosoknak nagyobb része koldusokból áll, de ők nem magok meg alacsonyításával, 's nem szemtelen-séggel hanem illendőséggel és vidám ábrazattal szoktak koldúlni. Minden nagyítás nélkül azt lehet mondani, hogy Portugalliának nagyobb része alamisnából élt. A' tehetős lakosok kevés munkával jutottak Brazilia kintseinek birásához, a' szegények pedig élni, de semmit sem akartak dolgozni, mellynek kiváltképen való oka ez, hogy a' gazdagok az alamisnázkodást leg főbb jóságos tselekedetnek tar-

ították, 's olly ertelemben voltak, hogy jobb végre pénzeket nem fordíthatták; mint ha minden szegénynek, minden különbség nélkül alamizsnát adhatnának. Illyenképen Braziliának minden kintseit a' henyélő emberek és azok az idegenek emésztették meg, a' kik eleséget, kézmiveket, és köntösöket szolgáltatottak a' munkáságot szégyenlő Portugallusoknak. Az előbbi uralkodók alatt gyakorta fő rangú emberek is pénzt köldöttek a' Fejedelemtől, semmi egyéb okot nem adván tselekedeteknek, hanem hogy a' nélkül szükségre juthatnának. Sokszor még az olly dámák is, a' kik után inasok, és komornyiknek mentenek, az útzakon alamizsnát kérni nem szégyenlettek. — Most már mindezeknek meg kell szünni. Portugalliának meg változott állapotja munkásságot és egymással való vetélkedést fog szülni. Meg kell a' köldülésnek szünni, meg kell világosodni az elmének. Természeti jozan okossággal és a' jóra való hajlandósággal bír a' Portugallus, utat és módot fog neki az új kormány arra mutatni, miként kellyen nékie a' természet ajándékival elni, és a' bal vélekedesektől meg menekedni.“

* * *

Kedves Magyar Hazánk böldegulását tárgyazó Tudósítás.

Pesti Földmérő, 's ugyan Pest városi születe-sü tudós hazánkfia Witsch Rudólf Ur itt Bétsbén következő foglalató könyvetskét nyomtattatott nem régiben: (Vorschlag, wie das auf dem Reichstage 1807, zu Ofen im zwanzigsten Artikel sanctionirte Gesetz di Urbarmächung des Flugsandes in Un-

garn betreffend leichter realisirt werden könnte. Auf eigene Erfahrungen gegründet von Rudolf Witsch Ingenieur, Wien 1808. auf Kosten des Verfassers, Gedruckt mit Straußsichen Schriften — az az: Az eránt való Javaslás, miképen lehetne leg könnyebben az 1807-ik éfatendőben, Budan tartott Ország Gyűllésének 20-ik tziikkelyében meg áliapitatott törvényt mely a' Magyar Országgi homokos földeket miveltetökké és gyümöltstermökké, való tételét tárgyazza, tökéllétefségre vinni s. a. t.

Sok ide való tudós emberekkel közlötte ezt a' tudós munkátskát a' Szerző, 's mindnyájan, a' kik a' dolgot értettek, helybe hagyták a' tapasztoláson épült javaslatát, nevezetesen Eo Excelentziája Pá-ró Summerau a' Cs. Kir. Policiára és Könyvek visgalására ügyelő udvari Hivatalnak Praesidense következendő foglalatú levelet küldött hozzája: Nemzetes Uram! Azon figyelmeletiséget, mellyet a' Magyar Országgi homokos földeknek miveltetésekről írott munkájának hozzája való küldésével erántam mutatott, haladó szivvel vettem. Nagy meg elégedéssel tapasztaltam abban Kigyelmednek a' köz Jó és hafzon eránt való nagy buzgóságát, 's nem kétlem, hogy azok, a' kik a' dolgot értik, és a' Kigyelmed Javaslásának hafzonra való fordítását meg esmérik, a' Kigyelmed hazafiúi buzgóságát meg jutalmaztatni ne kívánnyák. Midön Kigyelmedet a' maga talentomainak köz hafzonra való fordítására serkenteném, bizonyofsá teszem azon megbetsültetésről, mellyel áihatatosan vagyok. — Nemzetes Uramnak Köteles szolgája Báró Summerau.

D. D S.